

18.12.2018

До: Советот за соработка со и развој на граѓанскиот сектор

КОМЕНТАРИ НА ПРЕДЛОГ-МОДЕЛОТ ЗА ВКЛУЧУВАЊЕ НА ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ВО ПРИСТАПНИТЕ ПРЕГОВОРИ ЗА ЧЛЕНСТВО ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА

Почитувани,

Мрежата на граѓански организации кои делуваат во областа на правосудството и фундаменталните права „Мрежа 23“ ви ги доставува своите коментари на предлог-моделот за вклучување на граѓанските организации во пристапните преговори за членство во ЕУ.

Тековниот модел на учество на граѓанските организации во пристапните преговори за членство во Европската Унија се предлага без да биде познат концептот за институционалната структура на преговорите, како и целосната национална постапка за преговорите. Таквиот пристап оневозможува да се согледа и осмисли улогата на граѓанскиот сектор во целиот процес, поради што постои голем ризик да се занемарат многу аспекти на преговорите.

Поради тоа, цениме дека Владата, во соработка со граѓанскиот сектор, треба да предложи поширока платформа за учество на граѓанскиот сектор во преговорите, во сите негови фази. Притоа, одговорноста за учеството треба во поголема мерка да се пренесе на самите граѓански организации, кои треба да овозможат широка дебата, како и артикулација на евентуалните различни интереси, мислења и придонеси во преговарачкиот процес. Треба да се има предвид дека веќе се формирани повеќе мрежи на граѓански организации за одредени поглавја или прашања од преговорите, кои веќе имаат широко искуство и практика, кое може да биде значаен придонес во преговарачкиот процес.

Предуслов за повисоко ниво на вклученост на граѓанскиот сектор е обезбедување на транспарентност на процесот, секако со разбирливи, но предвидливи ограничувања во одредени негови фази. Досегашното искуство, наспроти јавно изразената волја за соработка и отвореност, покажува нетранспарентност, иако веќе е спроведен објаснувачкиот скрининг за неколку поглавја, меѓу кои и поглавјето 23. Поради тоа, ја потенцираме потребата од навремена информираност, суштинска транспарентност и образложенија од институциите, особено во случаи на неприфаќање на аргументацијата дадена од граѓанските организации. Граѓанските организации – членки на работните групи, не само што треба да имаат навремен и сеопфатен пристап до информации и документи, туку треба и да им биде овозможено присуство на сите средби и состаноци, вклучително и на состаноците надвор од државата, за да бидат детално запознаени со процесот и да можат да дадат вистински придонес, а не да бидат консултирани на ад-хок основа, без доволно обезбедени информации и увид во процесот.

Затоа сметаме дека во оваа фаза треба да се дискутира за повеќе опции за учество на граѓанскиот сектор во преговорите, како алтернатива на постојниот предлог за вклученост на граѓанскиот сектор само преку претставници во работните групи за преговорите, чии надлежности сè уште не се познати.

Подолу ви доставуваме **конкретни забелешки** на одредени решенија во предлог-моделот, кои цениме дека се особено организувачки, иако напоменуваме дека генерално сме на мислење дека овој концепт е преуранет поради тоа што се дискутира пред граѓанскиот сектор да ги има сите информации за институционалната платформа за преговори на Владата, но и улогата на Собранието во истата.

Предлог-моделот во својата сегашна форма има фрагментиран пристап и се ограничува само на учество на граѓански организации во работните групи за преговорите, при што останува нејасно како ќе бидат опфатени други сегменти од граѓанското општество (на пример - синдикати).

Во однос на улогата и начинот на вклучување на претставниците на граѓанскиот сектор во пристапните преговори, т.е. регистрација и номинација на претставници од граѓанските организации, предлог-моделот предлага *“специјално формирана Комисија, која ќе биде составена од пет надворешни членови кои ќе бидат предложени и избрани од страна на Советот на Владата за соработка со и развој на граѓанскиот сектор изработи, по претходно јасно утврдени критериуми.”* Според предлог-моделот, избраните претставници кои учествуваат во работните групи на ниво на поглавја ќе изберат претставник за следење на преговорите во улога на набљудувач на пристапните преговори на ниво на поглавје – па останува нејасно која ќе биде улогата на останатите членови.

Воедно, предлог-моделот се фокусира на начинот на избор на претставници на граѓанските организации, што се предлага да се оствари преку Советот на Владата за соработка со и развој на граѓанскиот сектор, односно Комисија што тој ќе ја назначи. Сметаме дека ваквата постапка не е соодветна и е ограничувачка. Искуството од изминатите избори на членови на Советот покажува недостаток на капацитет за идентификување на областите на делување поврзани со евроинтегративниот процес, што може да биде значајна пречка за сериозен дијалог околу пристапниот процес.

Во тековниот предлог се препознаваат искуствата од Црна Гора, но истите не се имплементирани до крај. Во случајот на Црна Гора, членовите според прецизно дефинирани критериуми ги предлага главниот преговарач и бројот на членови се менува. Членовите од граѓанските организации немаат репрезентативна улога, туку дејствуваат од позиција на своите организации, што не е случај во предлог-моделот. Предложениот модел е нејасен во однос на репрезентативноста на учесниците од граѓанските организации во преговорите.

Во однос на правата и обврските на Владата, предлогот предвидува ВРМ да утврди вкупен број на претставници на граѓанските организации кои ќе учествуваат во работните групи, притоа ќе ги земе предвид барањата на граѓанските организации. Препорачуваме да се разгледа дали во оваа фаза е потребно да се ограничи бројот на учесници, имајќи предвид дека преговорите ќе траат долго и очекуваме интересот на граѓанските организации да варира. Владата треба да обезбеди вклучување поширок круг граѓански организации кои имаат експертиза и интерес за активно учество во пристапните преговори. Бројот на членови од граѓанските организации во работните групи не треба да биде ограничен. Широко учество на претставници на граѓанското општество во основниот состав на работните групи ќе помогне документите и процесот да имаат широк легитимитет, ќе обезбеди висока транспарентност во работата, како и директна претставеност на засегнатите страни. Оттука, евентуална комисија може само да направи селекција на организациите кои ги исполнуваат минималните услови кои претходно ќе бидат јасно утврдени, а не да ги оценува и рангира нивните капацитети и да врши натамошна селекција.

Предлог-моделот предвидува дека *Владата има обврска да постави специјализирана веб страница за следење на процесот на пристапните преговори од страна на јавноста која треба да функционира во текот на целиот пристапен процес.* Во однос на специјализираната веб страница за следење на преговорите, предлагаме во моделот да се потенцира дека веб страницата треба навремено да се ажурира и да одржува, при што на

истата ќе бидат објавувани документите за пристапните преговори, во минимален број на денови по нивното усвојување.

Предлог-моделот предвидува *обврска за Владата да формира фонд за техничка поддршка на граѓанските организации за учество на нивните претставници во работните групи*. Воедно, предвидува право на граѓанските организации, кои со свој претставник учествуваат во работата на работните групи, да побараат техничка поддршка за спроведување на консултации, експертски анализи и други потреби од Владата, со цел непречено изведување на својот ангажман. Оваа одредба дополнително ги става во привилегирана положба избраните членови и дополнително го потенцира проблемот на репрезентативност.

Се надеваме дека нашето мислење ќе ја поттикне дискусијата во однос на вклученоста на граѓанските организации во преговорите, со цел да се разгледаат сите опции и да се разработи модел кој ќе биде применлив и функционален во нашиот контекст.

Со почит,

членките на Мрежа 23

- Асоцијација Зенит;
- Здружение на финансиските работници на локалната самоуправа и јавните претпријатија, Велес.
- Институт за европска политика - Скопје;
- Институт за човекови права;
- Коалиција Сите за правично судење;
- Македонско здружение на млади правници;
- Мултикултура, Тетово;
- НВО КХАМ Делчево;
- Плоштад Слобода;
- Совет за превентива против малолетничка деликвенција (СППМД), Кавадарци;